

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/225/2015
Identifikačné číslo spisu: 4015200196
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:4015200196.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Vieri Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Ľubice Filovej v právnej veci navrhovateľky: X. K., nar. XY, bytom D., právne zastúpenej: JUDr. Gabriela Majer, advokátka so sídlom Nám. Kossútha 5, Komárno, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o invalidný dôchodok, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2015, č.k. 23Sd/73/2015-14, v znení opravného uznesenia z 21. júla 2015, č.k. 23Sd/73/2015-32, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2015, č.k. 23Sd/73/2015-14, v znení opravného uznesenia z 21. júla 2015, č.k. 23Sd/73/2015-32, p o t v r d z u j e.

Navrhovateľke nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 23. marca 2015, č.k. 23Sd/73/2015-14, v znení opravného uznesenia z 21. júla 2015, č.k. 23Sd/73/2015-32, potvrdil rozhodnutie číslo XY zo dňa 16.09.2014, ktorým odporkyňa podľa § 70 ods. 1 a § 293ax zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zamietla žiadosť navrhovateľky o invalidný dôchodok s odôvodnením, že nezískala potrebnú dobu 15 rokov dôchodkového poistenia pred dňom vzniku invalidity určeného podľa § 293ax ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., teda pred dňom 01.01.2010.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd mal preukázané, že navrhovateľka bola uznaná invalidnou dňom 01.01.2010, k tomuto dňu nebola nezaopatreným dieťaťom sústavne sa pripravujúcim na povolanie a k tomuto dňu nezískala potrebnú dobu 15 rokov dôchodkového poistenia, keď získala iba 7 rokov a 296 dní poistenia a preto nespĺnila podmienky nároku na invalidný dôchodok. Z uvedených dôvodov rozhodnutie odporkyne potvrdil.

Rozsudok krajského súdu napadla navrhovateľka včas podaným odvolaním. Namietla, že v prípade

navrhovateľky nemožno aplikovať ustanovenie § 293ax zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré sa vzťahuje na prípady, ak poistencovi nárok na invalidný dôchodok pred 01. januárom 2010 nevznikol. Navrhovateľke však nárok na invalidný dôchodok vznikol už na základe posudku Okresnej posudkovej komisie v Komárne (ďalej len „OPKSZ“) zo dňa 04.09.1990, ktorým bola uznaná invalidnou podľa § 29 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“), pričom v jej zdravotnom stave odvtedy nedošlo k zlepšeniu. Keďže navrhovateľka už od roku 1990 nebola schopná vykonávať pracovnú činnosť a teda odpracovať ďalšie roky, spätné použitie nepriaznivejšieho právneho predpisu je právne neprípustné. Žiadala preto, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu poukázala na to, že nárok na invalidný dôchodok bol posudzovaný podľa ustanovenia § 293ax v spojení s § 70 ods. 1 a § 72 ods. 2 písm. g/ zákona č. 461/2003 Z.z. K namietanému vzniku nároku na invalidný dôchodok na základe posudku OPKSZ zo dňa 04.09.1990 zdôraznila, že pre nárok na invalidný dôchodok museli byť splnené kumulatívne podmienky ustanovené zákonom č. 100/1988 Zb. Navrhovateľka napriek uznaniu invalidity pred 01.01.2010 nespĺnila všetky podmienky vzniku nároku na invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01. januárom 2010, preto jej tvrdenie o nemožnosti aplikácie ustanovenia § 293ax nemá oporu v zákone.

Z uvedených dôvodov odporkyňa navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“).

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky vyhovieť nemožno.

Predmetom konania bolo preskúmanie rozhodnutia odporkyne o zamietnutí žiadosti o invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 a § 293ax zákona č. 461/2003 Z.z.

Z dávkového spisu odporkyne, vrátane posudkovej dokumentácie vyplýva, že:

- v konaní o žiadosti o priznanie dôchodku manželky bola navrhovateľka posudkom posudkového orgánu sociálneho zabezpečenia v Komárne zo dňa 04.09.1990 od 01.01.1990 uznaná invalidnou podľa § 29 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. na účely § 51 zákona č. 100/1988 Zb., teda na účely nároku na dôchodok manželky, ktorý jej bol z dôvodu invalidity aj priznaný od 01.01.1990 (neskôr odňatý z dôvodu rozvodu manželstva);
- žiadosťou zo 14.09.1993 navrhovateľka požiadala o priznanie invalidného dôchodku. V konaní o tejto žiadosti bola posudkom Posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia pri Okresnej správe sociálneho zabezpečenia z 23.09.1993 uznaná invalidnou od 01.01.1990 podľa § 29 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb., pričom posudková komisia dátum vzniku invalidity odôvodnila tým, že do roku 1980 navrhovateľka pracovala na 8,5 hodinový úväzok a jej zdravotný stav zodpovedal invalidite až od 01.01.1990. Žiadosť o invalidný dôchodok bola zamietnutá z dôvodu nespĺnenia podmienky potrebnej doby právoplatným rozhodnutím odporkyne z 21.10.1993 (potvrdeným rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 21 S 240/1994 z 13.06.1995 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3 So 137/95 z 26.03.1996). Z toho istého dôvodu boli právoplatnými rozhodnutiami odporkyne z 01.10.1999 a 10.10.2002 zamietnuté žiadosti navrhovateľky o invalidný dôchodok v roku

1999 a 2002;

Nárok na invalidný dôchodok bol pred 01.01.2004 upravený zákonom č. 100/1988 Zb., účinným od 01.10.1988 do 31.12.2009.

Podľa § 29 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. občan má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal

- a) invalidným, bol zamestnaný po dobu potrebnú pre nárok na tento dôchodok a v čase vzniku invalidity nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok, alebo
- b) invalidným následkom pracovného úrazu.

Podľa § 29 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. občan je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je neschopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie.

Podľa § 29 ods. 3 (4) zákona č. 100/1988 Zb. doba zamestnania potrebná pre nárok na invalidný dôchodok je u občanov vo veku

- do 20 rokov menej ako 1 rok
- nad 20 rokov do 22 rokov 1 rok
- nad 22 rokov do 24 rokov 2 roky
- nad 24 rokov do 26 rokov 3 roky
- nad 26 rokov do 28 rokov 4 roky
- nad 28 rokov 5 rokov.

Podľa § 29 ods. 4 (5) zákona č. 100/1988 Zb. doba zamestnania potrebná pre nárok na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity, a ak ide o občana vo veku nad 28 rokov, z posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity.

Dňom 01.01.2004 nadobudol účinnosť zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

V zmysle § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z dôchodkového zabezpečenia, ktoré vznikli pred 01. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní dávky, za obdobie pred 01. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003.

Podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 72 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2004 do 31.12.2009 počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku

- a) do 20 rokov je menej ako jeden rok,
- b) nad 20 rokov do 22 rokov je najmenej jeden rok,
- c) nad 22 rokov do 24 rokov je najmenej dva roky,
- d) nad 24 rokov do 26 rokov je najmenej tri roky,
- e) nad 26 rokov do 28 rokov je najmenej štyri roky,
- f) nad 28 rokov je najmenej päť rokov.

Podľa § 72 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2004 do 31.12.2009 počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity, a ak ide o poistenca vo veku nad 28 rokov, z posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity.

Podľa § 72 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. poistencovi, ktorý sa stal invalidný v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania a fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom, sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v odseku 1

považuje za splnenú.

Ku dňu vzniku invalidity 01.01.1990 podľa § 29 ods. 2 písm. a/ zák. č. 100/1988 Zb. navrhovateľka mala viac ako 28 rokov. Z citovaných ustanovení § 29 zákona č. 100/1988 Zb. a § 72 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2009 vyplýva, že vznik nároku na invalidný dôchodok bol podmienený splnením dvoch kumulatívnych podmienok, a to tak podmienkou invalidity, ako aj podmienkou získania potrebnej doby v období posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity; druhú podmienku navrhovateľka nesplnila a preto jej nárok na invalidný dôchodok (napriek invalidite) nevznikol ani podľa zákona č. 100/1988 Zb., ani podľa zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2009.

Podľa § 72 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 449/2008 Z.z., účinnom od 01.01.2010, počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku

- a) do 20 rokov je menej ako jeden rok,
- b) nad 20 rokov do 24 rokov je najmenej jeden rok,
- c) nad 24 rokov do 28 rokov je najmenej dva roky,
- d) nad 28 rokov do 34 rokov je najmenej päť rokov,
- e) nad 34 rokov do 40 rokov je najmenej osem rokov,
- f) nad 40 rokov do 45 rokov je najmenej 10 rokov,
- g) nad 45 rokov je najmenej 15 rokov.

Podľa § 72 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 449/2008 Z.z., účinnom od 01.01.2010, počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity.

Podľa § 72 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 449/2008 Z.z., účinnom od 01.01.2010, poistencovi, ktorý sa stal invalidný v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, a fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidná v období, v ktorom je nezaopatrené dieťa alebo doktorand v dennej forme štúdia a nedovršila 26 rokov veku, sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v odseku 1 považuje za splnenú.

Podľa § 293ax ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. poistencovi, ktorému nevznikol nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01. januárom 2010 z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia a ktorý nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nebol mu priznaný predčasný starobný dôchodok, Sociálna poisťovňa na jeho žiadosť znovu posúdi dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav a rozhodne o nároku na invalidný dôchodok a o jeho sume podľa zákona účinného od 01. januára 2010.

Podľa § 293ax ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. ak po posúdení dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu po 31. decembri 2009 je poistenec uznaný invalidný, vznik invalidity sa znovu určí najskôr od 01. januára 2010.

Podľa § 293ax ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred dňom, od ktorého bol určený vznik invalidity po 31. decembri 2009.

Z obsahu odvolania navrhovateľky vyplýva, že namieta, že jej invalidita vznikla už dňom 01.09.1990. Invalidita navrhovateľky nevznikla v dôsledku pracovného úrazu a nestala sa invalidnou ani v období, v ktorom bola nezaopatreným dieťaťom.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že zákonodarca viaže vznik nároku navrhovateľky na invalidný dôchodok v období do 31.12.2009 na splnenie podmienky získania potrebnej doby zamestnania (dôchodkového poistenia) v rozsahu najmenej 5 rokov v období posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity, teda pred 01.01.1990. Túto podmienku navrhovateľka nesplnila a preto jej nárok na invalidný dôchodok z dôvodu invalidity uznanej od 01.01.1990 podľa predpisov účinných do 31.12.2009

nevznikol.

U poistencov, ktorým nevznikol nárok na invalidný dôchodok podľa predpisov účinných do 31.12.2009 zákonodarca od 01.01.2010 novo upravil možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok splnením podmienky potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia (§ 72 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.) v období pred vznikom invalidity (§ 72 ods. 2 tohto zákona) s tým, že vznik invalidity sa určí najskôr dňom 01.01.2010 a nárok na invalidný dôchodok vznikne najskôr od 01.01.2010 (§ 293ax ods. 2, 3 tohto zákona).

Úpravou v ustanovení § 293ax ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zákonodarca mienil priznať nárok na invalidný dôchodok aj tým poistencom, ktorým nevznikol nárok na invalidný dôchodok podľa predpisov účinných do 31.12.2009, teda nespĺnili podmienku potrebnej doby poistenia v období posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity a rozšíril obdobie, v ktorom sa splnenie podmienky potrebnej doby skúma, na celé obdobie pred vznikom invalidity (nielen desať rokov). Z uvedeného dôvodu odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku navrhovateľky, že uvedená úprava je nepriaznivejším predpisom.

Vzhľadom na uvedené dôvody aj odvolací súd považoval rozhodnutie odporkyne za súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. v spojení s § 219 O.s.p. potvrdil ako vecne správny.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1, § 250l ods. 2 a § 250 k ods. 1 O.s.p., tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľka v odvolacom konaní nebola úspešná.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0 .

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.